

גמ' סוכה כח :

בשביל הקמן: **מרתג'** כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות משחסרה המקפה משלו משל למה הדבר דומה לעבר שבא למוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו: **גמ'**—ה"ד יכל שבעת הימים

גמ' סוכה כז. ותוסי' שם

בלילה אף סוכה אחת ביום ואחת בלילה ורבנן יבדירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה נמי אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אי הכי אפי' לימי יום טוב הראשון נמי א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יהונדק נאמר כאן חמשה עשר ונאמר חמשה עשר בהן המצות מה להזיז לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות אף בהן לילה הראשון חובה מכאן ואילך רשות והתם מגילגל אמר קרא בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה:

אי בני אביה ואי בני אא אביה.

כלל דאי אכיל חייב לאכול בסוכה כלדמרינן לעיל ומשמע הכא דמיט' לא היו חובה ואי צני לא אכיל כלל חוץ מליל י"ט הראשון ולפי זה אם טעה ולא הזכיר את י"ט צרכת המזון ואלו זכיר לחלו וי"ט דלמרי' פ' שלשה שאכלו (בבט"ד דף ט"ג): שמתו יו"ט דלא סגי ליה דלא אכיל אם טעה חוץ לא מיתקמא אלא צלילי י"ט הראשון ואז פסק וצלילי י"ט הראשון של מג והא דלשכתן צפי' צ' דיפיה (דף ט"ו): וצפ' אלו דברים צפסמסי (דף ט"ג): גבי י"ט חלקהו מזיו לה' ותזיו לנכס מזיו אלפיה ותזיו לנית המדרש דברי ר' יהושע אפטר צבשרא ופיורי דלחץ צנן צרכת המזון ולא צני הזכרת י"ט אצל לילי י"ט הראשון של מג לא סגי בלא פת כיוון דליפנין מתוג המנות אע"ג דלרי' אליעזר אמרינן

גמ' סוכה כו. ופי' רש"י

רב שרא רוב אהא ברדלא למנא בכילתא בסוכה משום בקי' רבא שרא ליה לרבי אהא רב ארא למנא בר ממנאלתא משום סירחא גרוגיתא רבא למעמיה דאמר רבא מצטערה. בפור מן הסוכה והא אגן תגן חולין

בביתא. ואע"פ שיש לה גג ונפתה עשרה^[א] והוי כאלו חוץ לסוכה: משום בקי. **אננלש:** פרחא גרוגיתא. קרקע לבנה שהי טמין בה קרקעית הסוכה: **מצטערה**—שהסוכה מנערהו:

ז פ היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנסם לתוך הבית ופקסו הגשמים פז אין^[ט] מטרין חין

אותו לחזור לסוכה כל אותה הלילה אלא ישן בביתו^[כד] עד שיעלה עמוד השחר:

הגה **(יח)** (ט"ו) [כח] א ויעור משנתו [כז] פ מי שהוא ישן בסוכה וירדו גשמים אין צריך לשער כנדי שיתקלל התשכל דנגשים מועטים הוי גער לישן שם ויוכל לנאת **(יט)** [כז] פ וכל הפטור מן הסוכה ואינו יולא משם אינו מקבל עליו שכר ואינו מלאל **(ל)** הדיוטות [כח] פ וכשנאסא מן הסוכה מכת גשמים אל יעטע ויאל אלא ילא כנכט [כח] פ כעד שמוג כוס לרבו ושפכו על פניו:

משנה ברורה סי תרל"ט סי"ק לה-לו

דאף שהוא מצטער מחמת הגשם וכל מצטער פטור מסוכה, סבירא ליה להרמ"א כדעת הפוסקים דסוברין דבלילה ראשונה אף מצטער חייב, וטעמם, דכיון דגמרינן "חמשה עשר" חמשה עשר' מחג המזות, לגמרי גמרינן, מה התם בכל גיוני חייב אף בסוכות כן. ורע, דיש עוד (סג) מגרולי החסונים סבירא להו דגוירה שוה זו לאו להכי אתיא, ואין לחלק בין לילה הראשונה לשאר ימים, ועל-כן הכריעו **(קד)** כמה אחרונים, דאף בחמייב לאכול בסוכה מחמת ספק, בירכן, לישב בסוכה; לא יברך, וספק ברכות להקל. **(קה)** עוד כתבו, דראוי להמתין **(קו)** עד חצות הלילה פן יעבור **(קז)** הגשם, דאם יעבור וכנס לסוכה ויברך ברכת 'לישב בסוכה' ויאכל, ויוצא בזה המצות-עשה לכולי עלמא. ויש מאחרונים שכתבו דאין כדאי להמתין כל-כך, דאם ימתין עם אכילת בני-ביתו הגדולים והקטנים, אין לך מניעת שמחת יום-טוב יותר מזה [שע"ת], וכן באליה רבה ופרי-מגדים לא הזכירו שיעור חצות רק כשעה או ביתים, ואם לא פסקו יעשך **אז** קידוש בסוכה, כמו שכתב הרמ"א: **(לו)** ויקדש בסוכה ויאכל בסוכה כזית הפסח עשורתי יאכל שתיים, ואם פסקו הגשמים, **(לס)** אפילו כבר בירך ברכת-המזון על אכילה הקודמת צריך לאכול עוד הפסח **(לט)** כשיעורו ביצה ומעט יותר בסוכה ולברך 'לישב בסוכה', כדי לצאת דעת הפוסקים דסבירא להו דאינו יוצא כמה שאכל בעת הגשם; **(ע)** והוא כשעדיין לא שכב, אבל אם כבר שכב אין צריך לקום מן המטה, דאם מצטער חייב הוי כבר יצא באכילתו, ואם מצטער פטור אין צריך לקום מן המטה, כמבואר בסעיף ז. ומה שכתב הרמ"א לילה הראשונה, דבלילה השניה **(עא)** מקדש בביתו ויברך זמן על יום-טוב ויאכל ויעורתו, ובסוף העשוריה יאכל כזית בסוכה, ולא יברך 'לישב בסוכה' וגם לא יברך 'שהחיינו' ויטמון בזה הוא הסוכה ויבטח בליל ראשון. **(עב)** ולכתחלה **(עג)** טוב להמתין גם בלילה שניה מעט עד שיפסקו הגשמים. ואם אכל בביתו-ורק כזית בסוף העשוריה בסוכה באשור חבטנו, ואחר-כך פסקו הגשמים, צריך לכנס לסוכה ולאכול כשיעור, דהיינו יותר מכביצה, ולברך 'לישב בסוכה' [אחרונים]. ועיין

מגן אברהם סי' תרל"ט סי"ק טו

כמו שכתבו סעיף (י') [1] פ"א [130] סעיף היו זכ' עמוד מקלט ד"ה וכתב). עיין סימן תר"מ סעיף ג' פ"ב. ובפ"ג צ' אין צריך לאכול כזית בסוכה, דבקיאס קבועא דירתא. פ"ה סמכינן אהפוסקים (ואין) [דליון] פ"ה צריך לאכול בסוכה כשננטער. והרובה להממיר אין צריך לקדש בסוכה, דהא אמר זמן מאתמול, אלא יאכל שם כזית אחר עשורתי (מנחות הדסן סימן ג' דרבי משה אה ד הגהות.מהנהיגם בראי פיטרה

ביאור הגר"א ביאור הגר"א ורעק"א סי תרל"ט סי"ה הגהות רעק"א

ה (פנייה בהגה) **גשמים** יורדין. בצל"ש ברטות דף מ"ט [פ"ג ד"ה צ"ד] כמז דימתין שעה אחת או שתיים עד שיפסקו הגשמים ויאכל את"ח בסוכה, ואם יורא ה' הגשמים אין פוסקים לאכל בסוכה ולא יצרך, ואם אח"כ פסקו הגשמים ויאכל ויגמ' ונכילה בסוכה יצרכ', עיין שם. והיינו דאם יאכל פחות מזה לא יוכל לברך, דשמא כהפוסקים צלל א' חיוצ גם צעטת הגשמים, א"כ כבר יאל כמה שאכל צעטת גשמים וליכא חיוצ צרכה רק צבולל יותר מכביצה, כמו בשאר ימי הסוכה:

ד והוא מסוכה ערליה. ושו"ע השמיטו, לפי שהרשב"א (סוכה כו. א ד"ה א דאמרין) וסמ"ג [ענין מ"ק, גן ואור ורוע ח"ב סימן שאן ושאר פוסקים חולקים על זה ואמרו משום יום טוב סגי כזית ואפילו בכביצה פת דלא בעיא סוכה. ודעת הדאוספות עיקר: פ"ח [כג] ויקדש בו. ר"ל, אע"ג דמשום סוכה ד' ש"א יאכל כזית באחרונה

סוכה בלילה ראשון

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

שולחן ערוך סי תרל"ט

ה י' פו ירדו ^[א] גשמים הרי זה נכנס לתוך הבית **מאימתי מותר לפנות משידרו לתוך הסוכה פחות שאם יפלו לתוך התבשיל יפסל** י' [ט] **אפילו (טו) תבשיל של פול:** הנה **(טז)** פ ואפילו אין תבשיל לפיו [כא] ג.ומי שאינו בקי צוה השיעור ישער אם ירדו כל כך גשמים לביט אם היה יולא ילא מסוכתו גם כן [כב] פ וכל זה דווקא בשאר ימים או לילות של סוכה **(יז)** אצל לילה ^[כג] הראשונה צריך לאכול כזית ^[כד] בסוכה אף אם ^[כה] גשמים יורדין [כז] פ ויקדש בסוכה [כח] פ שיאמר זמן על הסוכה: פ

ז פ היה ישן וירדו גשמים בלילה ונכנסם לתוך הבית ופקסו הגשמים פז אין^[ט] מטרין חין אותו לחזור לסוכה כל אותה הלילה אלא ישן בביתו^[כד] עד שיעלה עמוד השחר: הגה **(יח)** (ט"ו) [כח] א ויעור משנתו [כז] פ מי שהוא ישן בסוכה וירדו גשמים אין צריך לשער כנדי שיתקלל התשכל דנגשים מועטים הוי גער לישן שם ויוכל לנאת **(יט)** [כז] פ וכל הפטור מן הסוכה ואינו יולא משם אינו מקבל עליו שכר ואינו מלאל **(ל)** הדיוטות [כח] פ וכשנאסא מן הסוכה מכת גשמים אל יעטע ויאל אלא ילא כנכט [כח] פ כעד שמוג כוס לרבו ושפכו על פניו:

תוסי' ברכות מט :

ט"ו מתג המנות ויז"ל-דה"פ שאינו צריך לאכול בסוכה אם לא יראה אצל בשביל יו"ט צריך לאכול וא"ת מנ"מ אם צריך לאכול בשביל יו"ט או בשביל סוכות ^[א] ומיהו אומנר רבינו יהודה דנפקא מינה כגון שיצדו גשמים ואכלו חוץ לסוכה דהשתא לא לכבוד יו"ט מפיר אצל אם בשביל סוכה ביו"ט ראשון צריך לתזור ולאכול בסוכה לאחר שיפסקו הגשמים דליפנין ט"ו ט"ו מתג המנות ^[ב] אצל בשאר ימים אינו צריך והא דלמרינן צפרק אלו

רא"ש ברכות פ"ז סי כ"ג

חובה היא משום שמחת יו"ט וא"ת הא צהא תליל דכיון שהוא אוכל צריך שיאכל בסוכה ^[א] וי"ל משכחת לה כגון שהוא מטענר מפני ירידה גשמים ואינו חייב לאכול בסוכה אצל חוץ לסוכה חייב לאכול משום שמחת יו"ט דווקא מלילה ראשונה ואילך רשות אצל בלילה ראשונה בכל ענין חובה ואפי' יורדין גשמים ^[ב] חייב לאכול כזית בסוכה דליפנין מתג המנות:

שו"ת הרשב"א ח"ד סימן עח

עוד שאלת, ליל ראשון של סוכות שיצדו הגשמים, או המנטענר, אם חייב על כל פנים לאכול כזית או כביצה בסוכה, כיון שאין כל קצ' כער צאכילת שיפור בילה או לא.

תשובה נראים לי הדברים שאין המנטענר ואשר ירדו עליו גשמים עד כדי שחסרה המקפה, חייבים לאכול בסוכה¹, דמלת תשצ' בענין מדורו אמרינן, והעולם לא חייבה הדורה לאכול בסוכה אלא בדרך שיעשה אדם עצמו, דאם איתא לא אפשר דלא לימרו הכי בצמרה. והא דליפני רבנן.ט"ו ט"ו מתג המנות, לאו למימרא שיהא חייב על כל פנים לאכול בסוכה לילה הראשון אפילו במקום צנפרא, מנטענר פטור הוא², אלא דהיאך דלא מטענר חייב לאכול בלילה הראשון ומו לא מייחיד ודלא כרצ' אליעזר³. ומדע לך דהא לרי' אליעזר חייב אדם לאכול יו"ד לפטרות בסוכה, וצין לדידיה וצין לרבנן הולכי מדברות ביום פטורים ביום וצלילה פטורים בצלילה⁴, ולא שמענו שחלקו צין לילה ראשון לשאר הימים והלילות, ואם איתא לא סגיח דלא לימרו כמה דברים אמורים בשאר הימים אצל לילה הראשון חייב שהכמוצ קצטו חובה. אלא ודאי אינו חייב כלל שהכמוצ פטור מדמצי' משצ ומיניה דרשין משצ כענין מדורו, ואפילו שומרי גנות ופרדסיס צלילה פטורים מן הסוכה צלילה. ומי שמחייב עליו ההיא והוא לא שמענוה ולא ראינוה⁵.

ר"ן סוכה יב: מדפה"ר

שיעור שהוא חייב לאכול בסוכה דליוו מדין יו"ט סגי ליה לאכול כביצה ערלי חוץ לסוכה ^[א]. ובמרינן מתג המנות דמייחיד לאכול שיעור המחויב לאכול בסוכה ולפיכך נראה שהוא חייב לאכול יותר מכביצה אלא ש"ה ^[ב] ע"י ריטב"א ד"ה ושעור אפילה) כך לכיון דגמרינן מתג המנות לגמרי גמרינן מיינה מה התם כזית אף הכל כזית ואע"ג דבשאר ימות התג כיון שהכמוצ קצטו חובה¹ לאכול חוץ לסוכה בלילה הראשון אין שהכמוצ קצטו חובה² לאכלו בסוכה עפשא אכילת קצט. ואלחריס אמרינן³ דלהכי גמרינן לילי יו"ט הראשון של מג מתג המנות לומר שאפילו ירדו גשמים חייב לאכול בסוכה אע"ג דמפטור בה בשאר יומי ^[ג]:

שולחן ערוך סי' תר"מ ומשנה ברורה שם

ד ^[א] **מצטער** ^[א] פטור מן הסוכה הוא ולא משמשי: הנה ^[ב] אצל צלילה ראשונה אפילו מטענר חייב לאכול

שם כזית: **איהוה מצטער** זה שאינו יבול לישן בסוכה פ"ה ^[ד] **מפני** הרוח ^[ה] או **מפני** פ הזכוכים והפניקושים **וביוצא בהם' או מפני** ^[ו] הריח ^[ז] **ודוקא שבא לו**

ופרדסים המבואר לקמן בסיומן זה: **(טו) אבל בלילה ראשונה וכז'.** אויל (ויח) לשיטתו בסיומן תרל"ט סעיף ה בהג"ה דסתם שם להחמיר בירדו גשמים לענין לילה ראשונה, והוא הדין כאן, אבל לדעת שאורי ופוסקים ולפ"ק ד'הוא הדין כאן, ועל-כן יש להתנהג למעשה במצטער כמו לענין ירדו גשמים, וכמו שכתבנו-שם במשנה ברורה סעיף-קטן לה,